

Szczegółowy zakres standardu 2.4

Dokument wykonawczy nr 6 do Planu OWE Żłobka

Program adaptacyjny

I. Wprowadzenie

Rozpoczęcie pobytu dziecka w Akademii Malucha jest ważnym wydarzeniem zarówno dla dziecka, jak i jego rodziny. Zmiana dotychczasowego środowiska wymaga czasu, poczucia bezpieczeństwa oraz współpracy pomiędzy rodzicami a personelem Żłobka.

Proces adaptacji traktowany jest jako pierwszy etap budowania relacji opartych na wzajemnym zaufaniu, szacunku i partnerstwie. Jego przebieg dostosowywany jest do indywidualnych potrzeb, możliwości oraz tempa funkcjonowania każdego dziecka.

Program adaptacyjny jest dokumentem wykonawczym do Planu opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnego Akademii Malucha i określa zasady wspierania dzieci oraz ich rodzin w okresie rozpoczynania opieki żłobkowej.

II. Cele programu adaptacyjnego

Celem programu jest stworzenie dziecku warunków umożliwiających spokojne, bezpieczne i stopniowe poznawanie nowego środowiska oraz budowanie pozytywnych doświadczeń związanych z pobytem w „Akademii Malucha”.

Program zakłada w szczególności:

- wspieranie poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego dziecka,
- ułatwienie stopniowego przejścia ze środowiska rodzinnego do środowiska żłobkowego,
- budowanie zaufania do opiekunów,
- wspieranie nawiązywania pierwszych relacji z rówieśnikami,
- ograniczanie stresu związanego z rozłąką,
- wspieranie samodzielności dziecka,
- budowanie partnerskiej współpracy z rodzicami,
- indywidualizację procesu adaptacji.

III. Założenia programu

Realizacja procesu adaptacyjnego odbywa się zgodnie z następującymi zasadami:

1. Proces adaptacji przebiega w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wieku dziecka, jego temperamentu, wcześniejszych doświadczeń oraz aktualnych potrzeb emocjonalnych i rozwojowych.
2. Czas trwania adaptacji jest elastyczny i może być modyfikowany w zależności od przebiegu procesu oraz poziomu gotowości dziecka do samodzielnego funkcjonowania w grupie.
3. Za prawidłowy przebieg adaptacji odpowiada cały zespół „Akademii Malucha”, który współpracuje w celu zapewnienia dziecku poczucia bezpieczeństwa, ciągłości opieki oraz spójności podejmowanych działań.
4. Rodzice lub opiekunowie prawni są partnerami procesu adaptacyjnego i aktywnie uczestniczą w planowaniu oraz realizacji działań wspierających dziecko w pierwszych dniach pobytu w Żłobku.

5. W początkowym etapie adaptacji dopuszcza się obecność rodzica lub innej bliskiej dziecku osoby, jeżeli sprzyja to budowaniu poczucia bezpieczeństwa oraz ułatwia dziecku stopniowe poznawanie nowego środowiska.
6. Zakres i czas obecności osoby towarzyszącej są stopniowo dostosowywane do postępów dziecka, przy jednoczesnym wydłużaniu czasu jego samodzielnego pobytu w „Akademii Malucha”.
7. Personel, we współpracy z rodzicami, podejmuje działania ograniczające poziom stresu adaptacyjnego poprzez zapewnienie spokojnej atmosfery, przewidywalnego rytmu dnia, odpowiedniej organizacji przestrzeni, ograniczanie nadmiernych bodźców oraz wykorzystywanie codziennego kontaktu z naturą jako elementu wspierającego dobrostan dziecka.
8. Program adaptacyjny obejmuje wszystkie dzieci rozpoczynające uczęszczanie do „Akademii Malucha”, niezależnie od ich wieku oraz momentu przyjęcia do Żłobka.
9. W przypadku rozpoczęcia uczęszczania do Żłobka w trakcie roku opiekuńczego proces adaptacji planowany jest indywidualnie, z uwzględnieniem aktualnej organizacji pracy grupy oraz potrzeb dziecka i jego rodziny.

IV. Etapy adaptacji

Etap I – Poznanie Akademii Malucha

Realizowany przed rozpoczęciem uczęszczania dziecka do Żłobka.

Obejmuje między innymi:

- spotkanie informacyjne z rodzicem,
- zapoznanie z zasadami i procedurami obowiązującymi w żłobku,
- zapoznanie rodzica ze żłobkiem (dzień otwarty),
- uzgodnienie harmonogramu adaptacji,
- wypełnienie karty informacyjnej przez rodzica.

Etap II – Adaptacja z udziałem rodzica

Pierwsze dni pobytu dziecka odbywają się przy wsparciu rodzica lub osoby bliskiej.

W tym czasie dziecko:

- poznaje nowe otoczenie,
- uczestniczy w swobodnych zabawach,
- poznaje opiekunów,
- obserwuje funkcjonowanie grupy,
- stopniowo buduje poczucie bezpieczeństwa.

Poznajemy Akademię Malucha

Dziecko przebywa w Żłobku wraz z rodzicem lub inną bliską osobą przez około 1–2 godziny. Jest to czas przeznaczony na swobodne poznawanie nowego otoczenia, sali, zabawek, opiekunów oraz rówieśników. Rodzic towarzyszy dziecku, wspiera je w nawiązywaniu pierwszych kontaktów i daje mu poczucie bezpieczeństwa.

Wspólne uczestnictwo w życiu grupy

Czas pobytu dziecka zostaje wydłużony do około 3–4 godzin. Dziecko wraz z rodzicem uczestniczy w wybranych elementach codziennego rytmu dnia, takich jak zabawa, posiłek,

aktywności edukacyjne czy pobyt na świeżym powietrzu. Celem jest stopniowe osvajanie dziecka z organizacją dnia oraz budowanie pozytywnych skojarzeń z pobytem w Żłobku.

Pierwsze samodzielne chwile

Po wspólnej zabawie rodzic stopniowo ogranicza swoją obecność, pozostawiając dziecko pod opieką personelu na krótki, wcześniej ustalony czas. Opiekunowie zapewniają dziecku wsparcie emocjonalne, pomagają odnaleźć się w grupie oraz obserwują jego reakcje. W razie potrzeby harmonogram może zostać dostosowany do aktualnych potrzeb dziecka.

Stopniowe wydłużanie samodzielnego pobytu

Dziecko uczestniczy w codziennym życiu Akademii Malucha bez obecności rodzica. Bierze udział w zabawach, posiłkach oraz pozostałych aktywnościach wynikających z organizacji dnia. Czas pobytu jest wydłużany stopniowo, z uwzględnieniem samopoczucia dziecka oraz wyników bieżącej obserwacji prowadzonej przez personel.

Kolejne dni adaptacji

W następnych dniach dziecko stopniowo uczestniczy we wszystkich elementach dnia organizowanego w Żłobku, w tym w odpoczynku oraz pełnym programie aktywności opiekuńczo-wychowawczo-edukacyjnych. Tempo wydłużania pobytu ustalane jest indywidualnie we współpracy z rodzicami, z uwzględnieniem potrzeb dziecka i przebiegu procesu adaptacyjnego.

Proces adaptacji uznaje się za zakończony wówczas, gdy dziecko czuje się bezpiecznie w nowym środowisku, nawiązuje relacje z opiekunami i rówieśnikami oraz z zainteresowaniem uczestniczy w codziennych aktywnościach „Akademii Malucha”. Personel nadal monitoruje samopoczucie dziecka oraz utrzymuje bieżący kontakt z rodzicami.

Udaną adaptację możemy rozpoznać po tym, że dziecko:

- rozpoznaje opiekunów, pozytywnie na nich reaguje;
- akceptuje pocieszenie od opiekunów;
- po wyjściu rodzica z placówki, nawet jeśli się zasmuci lub wykaże inne negatywne emocje, potrafi się uspokoić w towarzystwie opiekuna;
- rozpoznaje elementy rutyny w Żłobku – odkłada buty i kurtkę na miejsce, myje ręce przed posiłkiem, siada do posiłku itp.;
- włącza się w zabawy inicjowanej przez opiekuna;
- samo sięga po zabawki;
- jest w stanie pójść na drzemkę podczas pobytu w Żłobku;
- uczestniczy w posiłkach.

Przebieg procesu adaptacyjnego może być modyfikowany w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka oraz jego gotowości do funkcjonowania w nowym środowisku. Poniższy harmonogram stanowi modelowy przebieg adaptacji, który może zostać dostosowany do tempa rozwoju i samopoczucia dziecka. Celowo w Programie nie ma podanych przedziałów czasowych w postaci ilości dni przewidzianych na poszczególne etapy adaptacji, co wynika z poszanowania tempa gotowości adaptacyjnej dziecka, które dla każdego jest inne.

V. Rola rodziców w procesie adaptacji

Rodzice i opiekunowie prawni odgrywają kluczową rolę w procesie adaptacji dziecka do Akademii Malucha. Współpraca oparta na wzajemnym zaufaniu, otwartej komunikacji oraz partnerstwie sprzyja budowaniu poczucia bezpieczeństwa dziecka i ułatwia jego stopniowe odnajdywanie się w nowym środowisku.

W ramach procesu adaptacyjnego rodzice wspierają dziecko poprzez:

1. Przygotowanie dziecka do rozpoczęcia pobytu w Akademii Malucha
 - stopniowe osvajanie dziecka z myślą o rozpoczęciu uczęszczania do Żłobka poprzez pozytywne rozmowy i budowanie dobrych skojarzeń z nowym miejscem;
 - wspólne odwiedzanie okolicy Żłobka oraz udział w spotkaniach adaptacyjnych organizowanych przez Akademię Malucha;
 - rozwijanie samodzielności dziecka w codziennych czynnościach, odpowiednio do jego wieku i możliwości;
 - wspieranie dziecka w nabywaniu umiejętności radzenia sobie z krótkotrwałymi rozstaniem z bliskimi osobami.
2. Aktywny udział w procesie adaptacji
 - uczestniczenie w zaplanowanych działaniach adaptacyjnych zgodnie z ustalonym harmonogramem;
 - wspieranie dziecka swoją spokojną postawą oraz budowanie jego poczucia bezpieczeństwa podczas pierwszych dni pobytu;
 - respektowanie wspólnie ustalonych zasad dotyczących przebiegu adaptacji oraz stopniowego wydłużania czasu pobytu dziecka;
 - umożliwienie dziecku korzystania z przedmiotów dających mu poczucie bezpieczeństwa, jeżeli jest to pomocne w procesie adaptacji.
3. Współpraca z personelem Akademii Malucha
 - przekazywanie opiekunom Żłobka informacji dotyczących potrzeb, przyzwyczajęń, zainteresowań i sposobów funkcjonowania dziecka;
 - bieżąca wymiana informacji na temat przebiegu adaptacji oraz samopoczucia dziecka;
 - wspólne podejmowanie decyzji dotyczących ewentualnej modyfikacji procesu adaptacyjnego w przypadku pojawiających się trudności;
 - przestrzeganie zasad organizacyjnych obowiązujących w „Akademii Malucha”.
4. Wspieranie dziecka poza Żłobkiem
 - okazywanie dziecku zrozumienia, cierpliwości i akceptacji dla emocji pojawiających się w okresie adaptacji;
 - wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa poprzez bliskość, uwagę i spokojną atmosferę w domu;
 - zachęcanie dziecka do rozwijania samodzielności zgodnie z jego możliwościami, bez wyręczania w czynnościach, które potrafi wykonać samodzielnie;
 - utrzymywanie możliwie stałego rytmu dnia oraz współpraca z personelem w celu zapewnienia dziecku spójnych oddziaływań wychowawczych w domu i w Żłobku.

VI. Rola personelu w procesie adaptacji

Personel Akademii Malucha odpowiada za organizację i realizację procesu adaptacji w sposób zapewniający dziecku poczucie bezpieczeństwa, akceptacji oraz stopniowe budowanie pozytywnych doświadczeń związanych z pobytem w Żłobku. Wszystkie działania prowadzone są z poszanowaniem indywidualnych potrzeb dziecka oraz w ścisłej współpracy z jego rodzicami lub opiekunami prawnymi.

1. Przygotowanie procesu adaptacji

Personel Akademii Malucha:

- nawiązuje kontakt z rodzicami przed rozpoczęciem pobytu dziecka w Żłobku;
- prowadzi rozmowę adaptacyjną w celu poznania potrzeb, przyzwyczajęń, zainteresowań oraz sposobu funkcjonowania dziecka;
- zapoznaje rodziców z organizacją pracy Akademii Malucha, rytmem dnia, zasadami obowiązującymi w placówce oraz przebiegiem procesu adaptacyjnego;
- wspólnie z rodzicami ustala indywidualny przebieg adaptacji, uwzględniając możliwości i potrzeby dziecka.

2. Tworzenie warunków sprzyjających adaptacji

Personel organizuje środowisko, które sprzyja budowaniu poczucia bezpieczeństwa oraz stopniowemu poznawaniu nowego miejsca poprzez:

- zapewnienie dziecku życzliwej i spokojnej atmosfery;
- budowanie trwałej relacji opartej na zaufaniu, bliskości i wzajemnym szacunku;
- zapewnienie możliwie stałości opiekunów w pierwszym okresie pobytu dziecka;
- dostosowanie sposobu pracy do indywidualnych potrzeb, temperamentu oraz tempa adaptacji dziecka;
- wspieranie dziecka w wyrażaniu emocji i reagowanie na nie z empatią oraz uważnością;
- zachęcanie do nawiązywania kontaktów z rówieśnikami i stopniowego włączania się do aktywności grupowych;
- umożliwienie korzystania z przedmiotów dających dziecku poczucie bezpieczeństwa, jeżeli wspierają one proces adaptacji.

Praktyczne wskazówki dla opiekuna:

- respektuję potrzeby zachowania dystansu przez dziecko, obserwowania z boku, nie zmuszam do uczestnictwa w zabawach, jeśli dziecko nie jest na to gotowe;
- daję czas na oswojenie się z nowym miejscem — dziecko może siedzieć na kolanach opiekuna;
- kieruję szczególną uwagę ku nowemu dziecku, staram się nawiązać z nim bliski, ciepły kontakt;
- często zwracam się do dziecka po imieniu, wyjaśniam, co się będzie działo, zapewniam o swojej obecności i pomocy;
- zapoznaję dziecko z rozkładem dnia, obowiązującymi zasadami, pokazuję, gdzie znajdują się ważne miejsca (łazienka, szatnia, itp.);
- pomagam dziecku w nawiązaniu relacji z innymi dziećmi — prezentuję ciekawe materiały, inicjuję zabawy z grupą, uważnie rozpoznaję sygnały chęci dziecka do dołączenia do grupy;
- w razie trudności dziecka (płacz, agresja, wycofanie) reaguję ze spokojem, zrozumieniem; oferuję pocieszenie, wsparcie, ale nie zmuszam na siłę do niczego;
- proponuję atrakcyjne zabawy, np. lepienie z modeliny, budowanie zjeżdżalni dla samochodów, konstruowanie wieży z klocków, tory przeszkód dla dzieci (tunele, przeszkody), aktywności sensoryczne oraz zabawy, które dziecko lubi.

3. Współpraca z rodzicami

Personel prowadzi systematyczną współpracę z rodzicami poprzez:

- bieżącą wymianę informacji dotyczącą samopoczucia, funkcjonowania i postępów dziecka;
- wspólne ustalanie działań wspierających dziecko w okresie adaptacji;
- udzielanie rodzicom wskazówek dotyczących wspierania dziecka zarówno w Żłobku, jak i w środowisku domowym;

- wspólne analizowanie pojawiających się trudności oraz poszukiwanie rozwiązań najlepiej odpowiadających potrzebom dziecka.

4. Monitorowanie przebiegu adaptacji

W trakcie procesu adaptacyjnego personel prowadzi systematyczną obserwację funkcjonowania dziecka, zwracając szczególną uwagę na:

- poczucie bezpieczeństwa i komfort emocjonalny;
- sposób przeżywania rozstania z rodzicem;
- relacje z opiekunami i rówieśnikami;
- udział w zabawie oraz proponowanych aktywnościach;
- samodzielność w czynnościach dnia codziennego;
- spożywanie posiłków i odpoczynek;
- rozwój komunikacji oraz ogólne funkcjonowanie dziecka w grupie.

Wyniki obserwacji są dokumentowane zgodnie z obowiązującymi zasadami oraz wykorzystywane do planowania dalszych działań wspierających dziecko i doskonalenia procesu adaptacyjnego.

VII. Zasady wspierające adaptację

W Akademii Malucha proces adaptacji opiera się na:

- indywidualnym podejściu do dziecka,
- poszanowaniu jego emocji i potrzeb,
- spokojnym rytmie dnia,
- stałości opiekunów,
- przewidywalności wydarzeń,
- ograniczaniu nadmiernej liczby bodźców,
- codziennym kontakcie z naturą,
- wykorzystywaniu zabawy jako podstawowej formy poznawania nowego środowiska,
- partnerskiej współpracy z rodziną.

VIII. Postanowienia końcowe

Program adaptacyjny jest integralnym elementem Planu opiekuńczo-wychowawczo-educacyjnego „Akademii Malucha”. Obowiązuje wszystkich pracowników uczestniczących w procesie opieki nad dziećmi i podlega okresowej ewaluacji oraz aktualizacji, z uwzględnieniem doświadczeń placówki, potrzeb dzieci i rodzin oraz obowiązujących przepisów prawa.

Odpowiedzialność za proces adaptacji

Dyrektor wyznacza osobę koordynującą adaptację dziecka. Cały zespół wspiera realizację uzgodnionych działań i zapewnia ich ciągłość w obu lokalizacjach.

Rodzic aktywnie uczestniczy w uzgadnianiu przebiegu adaptacji. Czas jego obecności, tempo wydłużania pobytu i sposób pożegnania ustala się indywidualnie, kierując się bezpieczeństwem i dobrem dziecka.